

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/326/2020
Identifikačné číslo spisu: 5718205000
Dátum vydania rozhodnutia: 24.11.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5718205000.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ X. J., bývajúceho v K. - N., Q. XXXX/XX, 2/ Ing. K. J., bývajúceho v K. - N., Q. XXXX/XX, obaja zastúpení Mgr. Romanom Šulhánekom, advokátom, so sídlom v Martine, Ambra Pietra 10645/17, proti žalovaným 1/ Ing. K. P., bývajúcemu v I., U. U. XXX/XX, zastúpenému JUDr. Mgr. Štefanom Buchom, advokátom, so sídlom v Žiline, Nám. M. R. Štefánika 1, 2/ T. F., bývajúcej v I., U. U. XXX/XX, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária SLAMKA & Partners s. r. o., so sídlom v Dolnom Kubíne, Radlinského 1735/29, IČO: 50 120 000, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 18 C 29/2018, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 3/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 5 Co 3/2020-207 z 26. mája 2020 a rozsudok Okresného súdu Martin č. k. 18 C 29/2018-93 zo 17. apríla 2019 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 18 C 29/2018-93 zo 17. apríla 2019 žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali určenia neplatnosti závetu S. N., rod. J., narodenej XX. S. XXXX, naposledy bytom Q. XXXX/XX, K.-N. zamietol. Žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok voči žalobcom 1/ a 2/ na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, s tým, že o výške náhrady rozhodne po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením.

1.1. Právne vec odôvodnil aplikáciou ustanovenia § 476 ods. 1, 2, § 476a, § 476b, § 476e, § 476f, § 477, § 478, § 480 ods. 1 Občianskeho zákonníka vecne tým, že uviedol žalobcovia sa domáhali určenia neplatnosti právneho úkonu - závetu spísaného 14. októbra 2017 S. N. (zomrelej XX. A. XXXX). Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní (oboznámením sa s obsahom listinných dôkazov, pripojeným spisom Okresného súdu Martin sp. zn. 17 D 674/2017 a výsluchom žalobcov) dospel k záveru, že „posledná vôľa - závet“ zo 14. októbra 2017, bol vyhotovený v súlade s ustanovením § 476b Občianskeho zákonníka, t. j. pri jeho spísaní boli dodržané všetky zákonné náležitosti (pre platnosť právneho úkonu). Naopak závet - testament spísaný 1. októbra 2017, závet (nachádzajúci sa na č. l. 13 spisu) a závet (nachádzajúci sa na č. l. 11-15 spisu) nespĺňali všetky náležitosti rozhodné pre platnosť právneho úkonu (§ 476 ods.1 a 2 a § 476b Občianskeho zákonníka). Keďže závet spísaný 14. októbra

2017 považoval za platný právny úkon, nevykonával žalobcami navrhované ďalšie dokazovanie - výsluch žalovaného 1/, ako aj zamietol návrh žalobcov na výsluch svedkyne s poukazom na sudcovskú koncentráciu konania § 153 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj na právnu úpravu vyplývajúcu z ustanovenia § 197 ods. 1 CSP. Uzavrel, že porovnaním obsahu textu „závet - testament“ z 25. septembra 2017 v znení jeho dodatku z 9. októbra 2017 oproti textu „posledná vôľa - závet“ zo 14. októbra 2017 došiel k záveru, že poručiiteľka zriadila nový závet, ktorý bol úplne nezávislý od predchádzajúceho závetu (nešlo o doplnenie obsahu predošlého závetu). S poukazom na ustanovenie § 480 ods. 1 Občianskeho zákonníka, z ktorého vyplýva, že neskorší závet ex lege zrušuje závet skorší („závet - testament“ z 25. septembra 2017 v znení jeho dodatku z 9. októbra 2017), žalobu o určenie neplatnosti „posledná vôľa - závet zo 14. októbra 2017 zamietol.

O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcov rozsudkom č. k. 5 Co 3/2020-207 z 26. mája 2020, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; žalovaným priznal voči žalobcom nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie.

2.1. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia uvedeným súdom prvej inštancie. Námietky žalobcov ohľadne nesprávneho procesného postupu a nesprávneho zistenia rozhodujúcich skutočností, ako aj nesprávneho právneho posúdenia veci považoval za nedôvodné. Uviedol, že v rámci sporového konania súd v zásade bez návrhu nevykonáva žiadne dôkazy, pokiaľ zákon neustanovuje inak. Rozhodnutie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, je pritom v plnej kompetencii zákonného sudcu. Za správne považoval konštatovanie súdu prvej inštancie, že žalobcovia mali zabezpečiť prítomnosť svedkyne na pojednávaní (§ 197 ods. 1 CSP). Keďže prítomnosť svedkyne nezabezpečili (čo vyplýva zo zápisnice o pojednávaní), následne dôkaz nebol vykonaný. K nedoručeniu vyjadrenia žalovanej 2/ k žalobe žalobcov uviedol, že súd prvej inštancie žalobcov a ich právneho zástupcu oboznámil s obsahom vyjadrenia. Žalobcovia nemali k oboznámeniu pripomienky, ani nepožiadali o poskytnutie primeranej lehoty na vyjadrenie. Podľa názoru odvolacieho súdu z vyjadrenia žalovaného 2/ vyplývalo, že tam nie sú uvedené také skutočnosti, ktoré by vyžadovali lehotu na vyjadrenie. Konštatoval aj správnosť právneho posúdenia, s ktorým záverom súdu prvej inštancie sa stotožnil. Zdôraznil, že rozhodujúcim závetom bol závet zo 14. októbra 2017, ktorý bol spísaný spôsobom podľa § 476b Občianskeho zákonníka, a teda spĺňal zákonné náležitosti a preto je platným právnym úkonom. V zmysle ustanovenia § 480 ods. 1 Občianskeho zákonníka, závet sa zrušuje neskorším platným závetom („závet - testament“ z 25. septembra 2017 v znení jeho dodatku z 9. októbra 2017), pokiaľ popri ňom nemôže obstať. Za správne považoval odvolací súd aj konštatovanie súdu prvej inštancie, že závet - testament spísaný 1. októbra 2017 nachádzajúci sa na č. l. 13 a na č. l. 11 až 15 spisu, neobsahoval zákonom predpísané náležitosti. Napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil v súlade s § 387 ods. 1, ods. 2 CSP.

O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 262 ods. 2 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Namietali, že súdy im nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) a zároveň, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP). Nesprávny procesný postup súdu mal spočívať v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia, ako aj v svojvoľnom postupe súdu prvej inštancie. Podľa ich názoru súd prvej inštancie nevykonával náležité dokazovanie, keď nevyhovел návrhu na vykonanie dokazovania. Uvedené namietali aj vo svojom odvolaní, ale podľa ich názoru niektoré ich námietky neboli skúmané a posudzované odvolacím súdom. V tomto kontexte vysvetlili dôvody, so zreteľom na ktoré považovali za opodstatnený ich žalobný návrh a určenie, že závet je absolútne neplatný právny úkon. Zároveň namietali, že odvolací súd im odňal možnosť konať pred súdom tým, že ich síce formálne oboznámil s vyjadrením žalovanej 2/ na pojednávaní, ale im nebola poskytnutá rovnaká lehota na vyjadrenie ako žalovaným a tiež rovnaká lehota

10 dní na vyjadrenie ako v prípade k vyjadreniu žalovaného 1/ doručeného súdu 26. februára 2019. Podľa názoru žalobcov bola pri takomto „doručení“ porušená zásada kontradiktórnosti a princíp rovnosti zbraní. Navrhli zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň predložili návrh na odklad právoplatnosti a vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

4. Žalovaný 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že žalobcom súdy nižšej inštancie neznemožnili uskutočňovať ich procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Podľa jeho názoru prípustnosť dovolania nie daná ani podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Navrhol dovolanie odmietnuť. Uplatnil si náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu sa plne stotožnila so závermi odvolacieho súdu. Zdôraznila, že pokiaľ súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci a vykonal dôkazy, ktoré vyhodnotil v súlade s § 191 CSP, z dôvodu hospodárnosti konania nebolo potrebné vykonať výsluch žalovaného 1/. Podľa jej názoru súd prvej inštancie žalobcov a ich právneho zástupcu oboznámil s jej vyjadrením k žalobe a k uvedenému nemali pripomienky, ani nepožiadali súd o poskytnutie primeranej lehoty, aby sa mohli vyjadriť. Konštatovala, že súd prvej inštancie svojím postupom neporušil právo žalobcov na spravodlivý proces a neodňal im možnosť realizovať ich procesné práva. Navrhla dovolanie odmietnuť. Uplatnila si náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

7. Posúdením návrhu dovolateľov o odklad vykonateľnosti a právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia najvyšší súd nezistil splnenie podmienok pre vyhovieť návrhu v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 a ods. 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

11. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

12. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

13. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolatelia namietali najmä nedostatočné zdôvodnenie nevykonania navrhnutého dôkazu -výsluchu žalovaného 1/ k skutkovým okolnostiam spísania alografného závetu najmä k jeho obsahu, k prejaveniu poslednej vôle poručiiteľkou, nedoručenie vyjadrenia žalovanej 2/ k žalobe pred prvým pojednávaním žalobcom, hoci o doručenie požiadali, ako aj namietali nesprávny procesný postup súdu spočívajúci v neposkytnutí im lehoty na vyjadrenie, ktoré námietky považoval dovolací súd za relevantné.

14. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4Cdo 140/2019 alebo sp. zn. 4 Cdo 120/2019).

15. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom-ktorom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces. Pri posudzovaní namietaného nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že strane bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva, je nevyhnutné posudzovať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat' alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

16. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a neustrannom súde (prístup k súdu), je aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacou „rovnosťou zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí v sporových konaniach, v ktorých stoja proti seba žalobca a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (III. ÚS 32/2015).

17. Zákonné ustanovenie o povinnosti súdu doručiť vyjadrenie protistrane treba vnímať ako minimálne štandardy kladené na súd pri doručovaní podaní strán pri naplňaní princípu kontradiktórnosti (I. ÚS 155/2020). Nedoručenie vyjadrenia protistrane vytvára stav nerovnosti strán v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasťou práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že princípu rovnosti zbraní ako jeden z prvkov širšej koncepcie spravodlivého konania vyžaduje, aby každému účastníkovi bola daná primeraná možnosť predniesť svoj prípad za podmienok, ktoré ho neumiestnia do zjavnej nevýhody voči jeho protistrane. Okrem tejto požiadavky zahŕňa koncepcia spravodlivého konania právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého účastníci musia mať možnosť nielen byť oboznámení s dôkazmi potrebnými na to, aby ich návrh bol úspešný, ale taktiež musia mať vedomosť o všetkých predložených dôkazoch a stanoviskách a vyjadriť sa k nim na účely ovplyvnenia rozhodnutia súdu. Je na účastníkoch konania, aby posúdili, či sa budú alebo nebudú vyjadrovať (II. ÚS 249/2012).

18. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie dôsledne nepostupoval v zmysle § 167 ods. 3 CSP,

pokiaľ vyjadrenie žalovanej 2/ k žalobe nedoručil žalobcom pred prvým pojednávaním (17. apríla 2019), i napriek tomu, že právny zástupca žalobcov na túto skutočnosť upozornil podaním z 11. apríla 2019 (v spise na č. I. 72). K doručeniu vyjadrenia žalovanej 2/ právneho zástupcovi žalobcov došlo až následne na pojednávaní 17. apríla 2019, pričom z obsahu zápisnice o pojednávaní nevyplýva, že by súd prvej inštancie poskytol žalobcom lehotu na vyjadrenie sa.

19. V okolnostiach preskúmvanej veci dovolací súd považoval preto namietanie nesprávneho procesného postupu súdu v súvislosti s nedoručením vyjadrenia protistrany dovolateľov za dôvodné s prihliadnutím k tomu, že na pojednávaní konanom 17. apríla 2019, na ktorom došlo k doručeniu vyjadrenia žalovanej 2/ žalobcom, zároveň došlo aj k rozhodnutiu vo veci samej s odkazom na zásadu sudcovskej koncentrácie konania (bod 44 odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie).

20. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že pri interpretácii zákonných ustanovení nemožno tolerovať prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomíňať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu. Úloha súdu pri hľadaní riešenia súdnej právnej veci a interpretácii relevantných právnych úkonov totiž spočíva vo „vyhľadávaní“ dôvodov v poskytnutí súdnej ochrany stranám civilného sporového konania (I. ÚS 155/2017, I. ÚS 640/2014).

21. Ustanovenie § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania je normatívnym vyjadrením základného princípu zakotveného v čl. 5 Základných zásad CSP, podľa ktorého môže súd (v rozsahu ustanovenom zákonom) odmietnuť procesné úkony, ktoré vedú k neodôvodneným prieťahom v konaní. Strana sporu má procesnú povinnosť predložiť prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany včas. Ide o špecifikáciu všeobecnej procesnej povinnosti riadneho vedenia sporu (procesná diligencia). Procesný úkon nie je vykonaný včas, ak ho strana sporu mohla vykonať skôr (objektívne hľadisko), ak by konala starostlivo (subjektívne hľadisko). Toto pravidlo je *lex generalis* (§ 153 ods. 1 druhá veta CSP). *Lex specialis* k ustanoveniu § 153 ods. 1 druhá veta CSP je ustanovenie § 167. Prostriedky procesnej obrany, ktoré sú obsahom vyjadrenia žalovaného k žalobe (§ 167 ods. 2 a 4 CSP) a prostriedky procesného útoku, ktoré sú obsahom vyjadrenia žalobcu k vyjadreniu žalovaného k žalobe (§ 167 ods. 3 CSP) sú predložené včas, ak sú predložené v lehotách podľa § 167. Ak neexistujú osobitné dôvody, v zásade platí, že predloženie skutkových tvrdení alebo dôkazných návrhov až na pojednávaní nie je včasné. Napriek tomu je v diskrečnej právomoci súdu poskytnúť strane sporu na pojednávaní lehotu na dodatočne splnenie povinnosti tvrdiť a navrhnúť dôkazy (§ 181 ods. 4 CSP). Nemožno totiž vylúčiť, že predloženie skutkového tvrdenia alebo dôkazného návrhu až na pojednávaní je v konkrétnom prípade dôvodné, napr. je bezprostrednou reakciou na nové skutočnosti, ktoré vyplynuli z vykonaného dokazovania (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. Beck, 2016, 578 s.).

22. V danom prípade súdy nižších inštancií svojím nesprávnym procesným postupom porušili procesné práva dovolateľov v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Replika dovolateľov na vyjadrenie žalovanej 2/ v štádiu konania pred prvým pojednávaním bola významná aj z pohľadu navrhovania dôkazov, splnenia povinnosti uniesť bremeno tvrdenia (*onus dicendi*) spolu s dôkazným bremenom (*onus probandi*), ako predpokladu pre úspech v spore. Reagovať na vyjadrenie žalovanej strany replikou je procesným právom, nie povinnosťou. Vyplýva to jednak z gramatického výkladu § 167 ods. 3 CSP prvá veta („umožní mu“), ale aj z celkového charakteru tohto procesného inštitútu. Následky spojené s koncentráciou konania sú vo vzťahu k žalobcom spojené práve s tzv. replikou. Podstatné je preto umožnenie zo strany súdu procesne reagovať na všetky relevantné skutkové a právne tvrdenia protistrany, aby bol dodržaný princíp rovnosti zbraní. Navyše žalobcovia predložili návrh na vykonanie dôkazov podaním z 11. apríla 2019 (v spise na č. I. 74) v rámci repliky na vyjadrenie k žalobe žalovaného 1/, avšak ani tieto predložené návrhy na preukázanie nimi tvrdených skutkových okolností súdom prvej inštancie neboli akceptované.

23. Aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva pri posudzovaní otázky kontradiktórnosti vyplýva, že je potrebné zohľadniť, či vyjadrenie protistrany obsahovalo také skutkové alebo právne argumenty, ktoré mohli ovplyvniť výsledok sporu alebo či zvolené právne riešenie dávalo vôbec nejaký priestor na diskusiu (Vokoun proti Českej republike, rozsudok z 3. júla 2009, Stepinska proti Francúzsku, rozsudok z 15. júna 2004, P.D. proti Francúzsku, rozsudok z 20. decembra 2005, Salé proti Francúzsku, Čičmanec proti Slovenskej republike, rozsudok z 28. júna 2016).

24. K namietanému vykonaniu výsluchu žalobcov súdom prvej inštancie na pojednávaní konanom 17. apríla 2019 bez návrhu, dovolací súd len dodáva, že v súvislosti s výsluchom strán v spore je potrebné rozlišovať, či súd vykonávajúci dokazovanie nariadil výsluch strany v zmysle § 195 CSP alebo, či sa strany na pojednávaní vyjadrovali len v rámci prednesu. Dôkazom je výsluch strany iba vtedy, ak ho súd ako procesný prostriedok nariadil, vtedy je strana povinná dostaviť sa na súd. V danom prípade súd na nariadený termín pojednávania 17. apríla 2019 predvolal len právnych zástupcov strán (č. l. 66 spisu). Dovolatelia preto neopodstatnene namietali, že boli ako strany vypočuté bez návrhu.

25. S ohľadom na vyššie uvedené dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie, lebo nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 CSP v spojení s § 450 CSP). Z dôvodu zrušenia napadnutého rozhodnutia z procesných dôvodov, vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia dovolací súd následne neposudzoval.

26. O trovách pôvodného konania a trovách dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.